

Motion till riksdagen 2005/06:Ju54

av Peter Althin m.fl. (kd)
med anledning av prop. 2005/06:178

Hemlig rumsavlyssning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning i sin helhet.

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås att hemlig rumsavlyssning införs som ett nytt hemligt tvångsmedel.

Med hemlig rumsavlyssning avses att tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst som allmänheten inte har tillträde till i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom ett tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud.

Hemlig rumsavlyssning ska enligt förslaget få användas vid förundersökning avseende brott som har ett minimistraff om fängelse i minst fyra år. Som exempel på sådana brott kan nämnas terroristbrott, mord, dråp, människorov som inte är mindre grovt brott, grovt rån, grov mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse som utgör grovt brott. Hemlig rumsavlyssning ska få användas även vid förundersökning angående vissa andra allvarliga brott, såsom grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fyra års fängelse.

Hemlig rumsavlyssning ska endast få avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig. Särskilda krav uppställs för tillstånd att avlyssna andra bostäder än den misstänktes egen bostad. Enligt förslaget införs ett absolut förbud mot att avlyssna vissa platser. Som exempel på sådana platser kan nämnas advokatkontor, läkarmottagningar samt biktstol och annan plats som används för enskild själavård.

Samtal där advokat, läkare eller annan vars vittnesplikt är begränsad yttrar sig om sådant som personen i fråga inte skulle få höras om som vittne ska inte få avlyssnas. Det innebär bland annat samtal mellan försvarare och den misstänkte, bikt och enskild själavård och samtal, där enligt tryckfrihetsförord-

Fel! Okänt namn på

ningen eller yttrandefrihetsgrundlagen någon som talar inte får avslöja sin källa, inte ska få avlyssnas.

Förslaget innehåller flera rättighetsgarantier. Bland annat ska det för användningen av hemlig rumsavlyssning krävas att allmän domstol lämnar tillstånd till åtgärden. Vidare ska offentliga ombud delta i sådana tillståndsärenden. Tiden för tillstånd ska inte få överstiga en månad åt gången. Tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska få lämnas endast om det är av synnerlig vikt för utredningen samt om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär. Det införs också en reglering för användningen av överskottsinformation som fås vid användning av hemlig rumsavlyssning.

Möjligheten till hemlig rumsavlyssning ska enligt förslaget införas genom en särskild, tidsbegränsad lag. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006 och gälla till och med den 30 juni 2009.

Motivering

Kristdemokraternas inställning till buggning är tydlig. Vi förespråkar att polisen ska få rätt till buggningsverktyget. Det är viktigt i polisens kamp mot den brottslighet som samhället ser som den allvarligaste. Kristdemokraterna har tidigare framfört detta i motion till riksdagen och i rapport tillsammans med Allians för Sverige.

Det finns flera sätt att utveckla polisens arbetsmetoder. Hemlig rumsavlyssning, så kallad buggning, är ett sätt.

Tillåt buggning

Vid buggning får polisen värdefull information på ett tidigt stadium. Det har visat sig vara en tillgång i de länder som tillåter buggning.

För att komma åt den avancerade kriminaliteten bör polisen få möjlighet till buggning. Ett beslut om buggning måste dock föregås av omsorgsfulla överväganden. När brottsligheten blir allt grövre ställs högre krav på polisens arbets- och spaningsmetoder. Den internationella organiserade brottsligheten använder sig alltmer av tekniken i sin brottslighet. Det ökar pressen på att polisens arbetsmetoder måste ändras så att man på olika sätt kan komma närmare i sitt spanings- och utredningsarbete.

Riksdagen har inte på flera år velat tillmötesgå Kristdemokraterna i vårt yrkande om buggning som lagts upprepade gånger. Riksdagen har hänvisat till den beredning som pågått inom Regeringskansliet. Nu är förslaget färdigberett anser regeringen. Kristdemokraterna vill framhålla att det är beklagligt att det förslag som lagts fram inte alls är tillräckligt berett och färdigt. I det föreliggande förslaget kvarstår flera tveksamheter. Det behöver kompletteras. Därför har Kristdemokraterna inget annat val än att yrka att riksdagen avslår regeringens proposition.

Underrättelseskyldighet

Propositionens svagaste punkt är att den inte har behandlat frågan om underrättelse om användning av hemlig rumsavlyssning. Regeringen skriver enbart att den avser att inom kort tillsätta en utredning med uppgift att skyndsamt ta fram regler om underrättelseskyldighet i samband med användning av bland annat hemlig rumsavlyssning. Det finns exempel på andra ärenden som skulle behandlas skyndsamt men som i slutändan dragit ut på tiden. Att i förväg utlova skyndsamt hantering kan därför ifrågasättas.

Tvångsmedel som ingriper så i den personliga integriteten kräver att frågan om underrättelse är löst på förhand. Den som blir föremål för myndighetsutövning ska givetvis som huvudregel underrättas om det. I rättegångsbalken finns bestämmelser om att underrättelse ska ske efter en vidtagen tvångsåtgärd. Det finns emellertid inte någon underrättelseskyldighet i fråga om hemliga tvångsmedel. Detta måste beredas och klarläggas innan hemlig rumsavlyssning kan komma på fråga, anser Kristdemokraterna.

Också frågan om skadestånd till oskyldigt drabbade bör vara löst innan en lag om hemlig rumsavlyssning träder i kraft.

Den parlamentariska kontrollen

En parlamentarisk kontroll över tillämpningen av reglerna om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål utövas av riksdagen på grundval av årliga uppgifter från regeringen. Riksdagen har gjort tillkännagivanden till regeringen om att innehållet i skrivelsen måste förbättras och att en stärkt parlamentarisk kontroll måste åstadkommas.

En sakkunnig person har uppdragits att se över frågan om hur den parlamentariska kontrollen när det gäller de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel lämpligen kan förstärkas. Uppdraget har redovisats och frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet. Frågan är alltså inte färdigberedd i propositionen.

Kristdemokraterna anser att frågan om den parlamentariska kontrollen är så pass viktig att det krävs att den är löst innan hemlig rumsavlyssning införs i lag. Hemlig rumsavlyssning innebär ett allvarligt integritetsintrång för dem som utsätts för åtgärden. Det finns därför ett legitimt intresse av att den parlamentariska kontrollen av de hemliga tvångsmedlen förbättras.

Anonymitetsskydd

Regeringen skriver att hemlig rumsavlyssning inte ska få ske på platser som stadigvarande används eller är särskilt avsedda att användas av personer vars vittnesplikt är begränsad enligt 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångs-

Fel! Okänt namn på

balken. Det innebär i huvudsak att hemlig rumsavlyssning inte ska få ske på advokatkontor, vårdinrättningar eller massmedieredaktioner.

Förbudet ska dock inte gälla för platser där uppgifter som omfattas av meddelarskyddet regelmässigt förekommer, till exempel massmedieredaktioner, om det finns synnerlig anledning att anta att en sådan plats används för brott som kan föranleda hemlig rumsavlyssning.

Under vissa omständigheter får polisen nu avlyssna även massmedieredaktioner. Lagrådet påpekade i sitt yttrande över lagrådsremissen att användningen av hemlig rumsavlyssning måste vara förenlig med efterforskningsförbudet i 3 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen respektive 2 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen. Om hemlig rumsavlyssning med stöd av undantagsregeln skulle tillåtas på en sådan plats, innebär detta givetvis inte att bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen om till exempel förbud mot censur och andra hindrande åtgärder kan åsidosättas. Detta grundlagsskydd ska alltså beaktas vid verkställigheten på samma sätt som skulle ske idag om tillstånd skulle ges till husrannsakan på en massmedieredaktion. Det kan, enligt regeringen, inte anses föreligga något behov av att i den nya lagen om hemlig rumsavlyssning särskilt hänvisa till efterforskningsförbudet, såsom Lagrådet förespråkade i sitt yttrande. Uppgifter som åtnjuter skydd enligt grundlagarna och som framförs i samtal ska inte få avlyssnas genom hemlig rumsavlyssning, skriver regeringen.

Det är helt nödvändigt i en demokratisk stat att anonymt kunna lämna uppgifter till massmedier, utan risk för att eftersökas. Denna regel får inte på några villkor luckras upp. Kristdemokraterna vill markera särarten av uppgifter som kan vara skyddade av meddelarskyddet. I sådana frågor är det inte bara den enskilda personens intresse som är aktuellt utan även rättsstatens skydd. Problemet med en otillräcklig parlamentarisk kontroll och att underrättelseproblematiken ännu inte är utredd är på detta område extra relevant.

Stockholm den 18 april 2006

Peter Althin (kd)

Olle Sandahl (kd)

Helena Höij (kd)

Ingemar Vänerlöv (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Yvonne Andersson (kd)